

บทที่ 6 ประวัติศาสตร์นิพนธ์ในยุครู้แจ้ง

ในขณะที่ยุโรปเผชิญปัญหาการขัดแย้งทางศาสนา ยุโรปมีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การค้นหาดินแดนใหม่ (ค.ศ. 1450-1750) ทำให้มีการติดต่อกับอารยธรรมอื่น ๆ และมีผลต่อการพัฒนาทางปัญญา นักประวัติศาสตร์ได้ขยายขอบเขตความสนใจของตนออกไปโดยไม่ได้นสนใจประวัติศาสตร์ในวงแคบ ๆ เช่น ของรัฐชาติดีส์และนักประวัติศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งสนใจเฉพาะเรื่องการเมืองและเรื่องศาสนา ตรงกันข้ามมีการสนใจทุกแง่มุมของอารยธรรม โดยขยายขอบเขตการสนใจในกิจกรรมมนุษย์แทบทุกด้าน นอกเหนือจากที่นักประวัติศาสตร์กลุ่มมนุษยนิยมได้วางรากฐานไว้

นอกจากการค้นหาดินแดนใหม่แล้ว ยังมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นผลงานของ กาลิเลโอ (ค.ศ. 1564-1642) นิวตัน (ค.ศ. 1642-1727) ค้นพบกฎแห่งความโน้มถ่วงและกฎคณิตศาสตร์ ทำให้ชาวยุโรปพยายามนำทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ของเขามาใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ ได้พยายามหาสูตรเพื่อให้สถาบันในสังคมมีความเรียบร้อย อิทธิพลของวิทยาศาสตร์ทำให้นักมนุษยนิยมมองโลกในแง่ดี และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้ท้าทายการตีความหมายของศาสนาที่เกี่ยวกับโลกและมนุษย์ วิทยาศาสตร์ยังมีอิทธิพลต่อความคิดทางปรัชญา ซึ่งเป็นผลงานของฟรานซิส เบคอน เรอเน เดส์การ์ตและจอห์น ลอค เบคอนเน้นในวิธีการอุปนัย ส่วนเดส์การ์ตเป็นผู้ลบล้างปรัชญาในอดีต¹ เขาเขียน Discourse on Method (ค.ศ. 1637) ให้ละความคิดที่เคยเรียนรู้มาให้หมด แล้วหาวิธีคิดใหม่ เขาเสนอให้สงสัยในทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อทุกอย่างไม่จริง ต้องมีความจริงสักอย่าง สิ่งนั้นคือความสงสัย เพราะเรากำลังสงสัย อะไรที่สงสัย คือตัวเราเป็นประธานความสงสัย ดังนั้นตัวเรามีจริง ปรัชญาของเขาเรียกว่า Cartesianism เขามีความรู้สึกดุญภูเขาประวัติศาสตร์ เขากล่าวว่าการศึกษาประวัติศาสตร์นั้น จริงอยู่มีส่วนช่วยผู้ศึกษาในเรื่องการใช้วิจารณ์ญาณ การอ่านหนังสือดี ๆ นั้นเหมือนกับว่าได้สนทนากับคนที่มีคุณค่าในอดีต การสนทนากับมนุษย์ในศตวรรษอื่น ๆ ยังเปรียบเสมือนกับการท่องเที่ยวเรียนรู้ประเพณีของชาติอื่น เพื่อใช้ในการตัดสินใจตัดสินประเพณีของเขา เพื่อเราจะได้ไม่คิดว่า สิ่งที่ตรงกันข้ามกับประเพณีของเราเป็นเรื่องตลกหรือไร้เหตุผล

¹ เดส์การ์ต (ค.ศ. 1596-1650) บิดาแห่งปรัชญาสมัยใหม่ได้รับการศึกษาจากพระเยซูอิต ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากเป็นวิชาที่มีความแน่นอนหลังจากพิสูจน์ด้วยเหตุผลแล้ว

ซึ่งเป็นลักษณะของคนที่ไม่เคยพบเห็นอะไร อย่างไรก็ตามก็ใช้เวลาในการท่องเที่ยวมากเกิน
ไปนั้น ทำให้เขากลายเป็นคนแปลกหน้าในประเทศของเขาเอง² และการศึกษาประวัติศาสตร์นี้
จะเป็นวิทยาศาสตร์มิได้ โดยเขาตัดสินจากผลงานของนักประวัติศาสตร์สมัยกลาง ซึ่งเชื่อถือ
ในความแน่นอนของข้อเท็จจริงมิได้เลย ประวัติศาสตร์นั้นเปรียบเสมือนการหลีกหนีจากความจริง
การเรียนรู้อดีตดูเผิน ๆ มีประโยชน์ แต่เดส์การต์ว่าแท้จริงไม่มีประโยชน์ การวิจารณ์ของ
เดส์การต์กลับกระตุ้นให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้น มีการปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ให้ดีขึ้น
นอกจากเดส์การต์แล้วก็มีจอห์น ลอค ซึ่งได้เสนอปรัชญาแนวใหม่มีรากฐานจากการทดลอง
หรือความรู้ทุก ๆ สิ่งเกิดจากประสบการณ์ การสัมผัสสิ่งต่าง ๆ

ภายใน ค.ศ. 1700 ปรัชญาของเดส์การต์แพร่หลายไปทั่วยุโรป ในระหว่าง ค.ศ. 1715-
1780 เป็นยุครู้แจ้ง ผู้ตั้งชื่อนี้คือ อิมมานูเอล คานต์ (ค.ศ. 1724-1804) ยุโรปยึดแนวคิดแห่งเหตุผล
ผู้นำทางปัญญาเรียกว่า กลุ่มนักปราชญ์ เชื่อว่าอำนาจแห่งเหตุผลจะใช้ค้นพบกฎธรรมชาติใน
จริยธรรม สังคม ศาสนา ศิลปะ เช่นเดียวกับการที่นิวตันประกาศว่าได้ค้นพบกฎแห่งฟิสิกส์และ
ดาราศาสตร์ นอกจากนี้มีการต่อต้านประเพณี อำนาจหน้าที่ ความไม่รู้ในอดีต โดยเฉพาะ
ในสมัยกลาง และโดยที่เดส์การต์ถูกประวัติศาสตร์ ทำให้นักประวัติศาสตร์พยายามปรับปรุง
วิธีการของประวัติศาสตร์ และขยายขอบเขตของประวัติศาสตร์ออกไป นักประวัติศาสตร์กลุ่ม
นี้ได้ชื่อว่า นักประวัติศาสตร์กลุ่มเหตุผล

ในศตวรรษที่ 18 ประวัติศาสตร์ยังคงอยู่ในสาขาปรัชญาที่มุ่งสอนให้คนประพฤติดี
นักประวัติศาสตร์ได้ใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการวิเคราะห์วิจารณ์เอกสารและหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ ในการเขียนประวัติศาสตร์ในฐานะนักปราชญ์ หมายความว่าเขียนเพื่อรับใช้ความ
เชื่อในยุครู้แจ้ง ซึ่งได้แก่ความเชื่อในธรรมชาติ เหตุผลและความก้าวหน้า นักประวัติศาสตร์ไม่
เขียนเพื่อยกยอนักปกครองหรือกษัตริย์

หัวข้อเรื่องของนักประวัติศาสตร์ยุครู้แจ้งนั้น มีการเขียนเรื่องการค้าอุตสาหกรรม
ชีวิตในสังคม การพัฒนาทางวัฒนธรรม และความเกี่ยวพันของพลังเหล่านี้มากกว่าเขียนแต่
เรื่องการเมืองและศาสนาตามแบบเดิม มองเตสกีเออ วอลแตร์ และโรเบิร์ตสัน เขียนเกี่ยวกับ
เอเชียและอเมริกา ซึ่งเป็นการดึงโลกทั้งโลกมาสู่วงการประวัติศาสตร์นิพนธ์ ความคิดที่ยึดยุโรป
เป็นศูนย์กลางเป็นความคิดที่ล้าสมัย มีการสนใจมนุษย์ดั้งเดิมในอารยธรรมระยะแรก ๆ โดยที่
นักประวัติศาสตร์ใหญ่ ๆ ในยุคนี้ มีความสนใจกว้างขวางและเขียนเรื่องใหญ่ ทำให้มักใช้หลักฐาน

² René Descartes, *Discourse on Method* ed. by Alan Donagan Philosophy of History (New York: The Macmillan Co., 1965), p.43.

ชั้นรองและไม่ได้ค้นคว้าหลักฐานชั้นต้นให้สมบูรณ์ แต่ก็มีกระบวนการวิเคราะห์หลักฐานที่ได้มา และปฏิเสธความคิดของนักประวัติศาสตร์เก่า ๆ อยู่หลายเรื่อง แต่นักประวัติศาสตร์ยังคงเขียนในแนวที่มีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์ศาสนา 3 แนว คือ การต่อสู้กันของของ 2 สิ่งในธรรมชาติ วอลแตร์ได้เปลี่ยนหลักการของเซนต์ ออกุสติน ที่มีการต่อสู้ระหว่างพระเจ้าและซาตาน มาเป็นการต่อสู้ระหว่างเหตุผลและความไม่มีเหตุผล หลักการพื้นคินซ์ฟคือความหวังของคริสเตียนที่จะได้รับความรอดกลายเป็นความเชื่อว่า มนุษย์จะมีความสุขบนโลกด้วยวิทยาศาสตร์และปัญญา หลักการไม่ถือชาติถือภาษา ทุกคนเหมือนกันหมด เชื่อว่าประวัติศาสตร์จะรับใช้ปรัชญาและเหตุผล ถ้าเขียนในแนวกว้างกว่าประวัติศาสตร์เฉพาะชาติ ซึ่งคล้ายกับความคิดทางศาสนา ที่ยกเอาความเชื่อในศาสนา อยู่เหนือเชื้อชาติและความภักดีของชาติ

ฝรั่งเศส

ยุครู้แจ้งเป็นขบวนการระหว่างประเทศ แต่ศูนย์กลางของยุครู้แจ้งอยู่ที่ฝรั่งเศส ในฝรั่งเศสนั้นบ้านของผู้ร่ำรวยจะสร้างห้องสมุดในบ้าน มีการพิมพ์หนังสือเพิ่มขึ้น ชนชั้นกลางมักชุมนุมตามร้านกาแฟเพื่ออ่านหนังสือพิมพ์และถกเถียงปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีร้านขายเหล้า ซึ่งสตรีร่ำรวยเป็นผู้อุปถัมภ์ นักเขียน พ่อค้า ขุนนางพบปะกันประจำเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น ร้านของมาตามจอฟริน เป็นร้านขายเหล้า ที่มองเตสกีเออไปเสมอ โดยทั่ว ๆ ไป ภายในร้าน จะถกเถียงในเรื่องวรรณคดี ต่อมาถกเถียงปัญหาการเมืองมากกว่า การถกเถียงในสถานนัดพบซึ่งเป็นร้านขายเหล้าค่อนข้างเสรี เนื่องจากการพูดถกเถียงกัน มิใช่การเขียน ซึ่งอาจถูกรัฐบาลเซ็นเซอร์ได้

มองเตสกีเออ (ค.ศ. 1689-1755)

มองเตสกีเออศึกษาทางกฎหมาย ต่อมาได้เป็นสมาชิกสภาปาลมอนด์ที่บอร์โด เมื่อสูญเสียชีวิต เขาได้ตำแหน่งบารอน และประธานของสภาปาลมอนด์ที่บอร์โด แม้เขาฝึกมาทางกฎหมาย แต่มองเตสกีเออสนใจทั้งวรรณคดี ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทำให้เขาได้รับเลือกเข้าไปในสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งบอร์โด ค.ศ. 1721 เขาพิมพ์ Persian Letters เยาะเย้ยสังคมฝรั่งเศส โดยให้ชาวเปอร์เซีย 2 คน ท่องเที่ยวในฝรั่งเศสแล้วเขียนจดหมายเล่าความแปลกประหลาดของคน ค.ศ. 1726 มองเตสกีเออขายตำแหน่งที่สภาบอร์โดมาอยู่ในปารีส ซึ่งก็ได้รับเลือกเข้าไปอยู่ในสถาบันวิชาการชั้นสูงของฝรั่งเศส หลังจากนั้นเขาท่องเที่ยวในยุโรป และอยู่ในอังกฤษ 2 ปี เพื่อศึกษาสถาบันของอังกฤษ

เขาใช้เวลา 20 ปี เขียน *The Spirit of The Laws* ซึ่งมีจุดมุ่งหมายอธิบายจุดเริ่มต้นและการพัฒนาสถาบันทางการเมืองและกฎของการปกครอง เขาใช้หลักการของเดส์การ์ต เขาถือว่าการเมืองและสังคมนั้นขึ้นอยู่กับกฎทั่วไป เช่นเดียวกับกฎทางฟิสิกส์ มองเตสกีเออ กล่าวว่า สิ่งที่มีต่ออิทธิพลต่อมนุษย์ได้แก่ อากาศ ศาสนา กฎหมาย ตัวอย่างจากอดีต ประเพณี ฯลฯ สภาพแวดล้อมทำให้สถาบันแตกต่างกัน มองเตสกีเออได้กล่าวถึงการปกครอง 3 แบบ แบบสาธารณรัฐ อภิชนาธิปไตย กษัตริย์ และทรราชย์ เมื่อเขาเขียนถึงการปกครองแบบสาธารณรัฐ เขายังถึงการปกครองในสมัยโบราณ แต่ความรู้ของมองเตสกีเออ ในเรื่องโรมันนั้นไม่ลึกซึ้งนัก ทำให้เขามีอาจพิจารณาได้ ยิ่งกว่านั้นเขายอมรับนิทานและสรุปความคิดจากข้อมูลที่จำกัด ในการปกครอง 3 รูป มองเตสกีเออนิยามการปกครองแบบกษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ฝรั่งเศส สมัยก่อนริเชอลิเออและพระเจ้าหลุยส์ที่ 14³ หลังจากเขาอธิบายโครงร่างการปกครองดังกล่าวแล้ว มองเตสกีเออก็ตั้งหลักการสำหรับการปกครองทั้ง 3 แบบ สำหรับการปกครองแบบประชาธิปไตย เขาถือว่าหลักการที่ควบคุมคือคุณธรรม ในความหมายของเขาคือประชาชนมีความเสมอภาคและอยู่ดีกินดี หลักการสำหรับการปกครองแบบอภิชนาธิปไตย คือ ทางสายกลาง ซึ่งชนชั้นปกครองต้องใช้แนวโน้มในระบอบกษัตริย์ คือ เกียรติเป็นสิ่งสำคัญส่วนของทรราชย์ คือ ความกลัว จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีการเมืองของมองเตสกีเออไม่มีลักษณะรุนแรงแต่ประการใด

มองเตสกีเออเขียนหนังสืออีกเล่ม คือ *The Causes of The Greatness and the Decadence of the Romans* (ค.ศ. 1734) หนังสือเล่มนี้มีได้แสดงความก้าวหน้าในเรื่องการวิจัยข้อมูลในประวัติศาสตร์ แต่มองเตสกีเออได้แสดงความสามารถในการตีความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาของโรมและปัจจัยที่ทำให้โรมันเสื่อม เขาวางรากฐานคำตอบที่นักประวัติศาสตร์ในสมัยนี้ได้ อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุโรมันเสื่อม เช่น จักรวรรดิโรมันใหญ่เกินไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งใหญ่เกินไปสำหรับเศรษฐกิจของโรมัน ความคิดของเขาเรื่องความเสื่อมของโรมมีอิทธิพลต่อกิบบอน นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ

ความสำคัญของมองเตสกีเอออยู่ที่เขาเน้นถึงสถาบันในสังคม และเขาใช้เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาสนับสนุนข้อคิดของเขา มองเตสกีเออได้ให้ข้อคิดแก่ประวัติศาสตร์ที่ว่าแต่ละยุคมีลักษณะเฉพาะของตน เขาสรุปว่า “To Apply the Ideas of the Present Time to Distant Ages is the Most Fruitful Source of Error”⁴ มองเตสกีเออเน้นในข้อที่ว่า สาขาต่าง ๆ ในแขนงวัฒนธรรม

³ Thompson, *A History of Historical Writing*, p.63.

⁴ Fitzsimonds, *The Development of Historiography*, p. 152.

นั้นมีความผูกพันกันซึ่งต้องพึ่งพากัน ไม่อาจแยกโดดเดี่ยวได้ มองเตสกีเยอแตกต่างจากวอลแตร์ ในข้อที่ว่าวอลแตร์แยกเหตุผล และความไม่มีเหตุผลออกจากกันอย่างชัดเจน แต่มองเตสกีเยอยอมรับอารมณ์ที่ไร้เหตุผล ความรัก ความแค้น รัฐบุรุษให้คำนึงถึงประชาชนให้มากโดยมิให้ละทิ้งประเพณีที่ประชาชนนิยม รัฐจะได้ผลประโยชน์จากความไร้เหตุผล ดังตัวอย่าง โรม และสปาร์ตา ซึ่งประชาชนเคารพกฎหมายด้วยความกลัว มิใช่ด้วยเหตุผล

การที่มองเตสกีเยออ้างถึงอดีตเสมอ ๆ ทำให้คนร่วมสมัยของเขาโจมตีว่ามองเตสกีเยอหลงมกยอยู่กับอดีตที่มีดมืดมิด ข้อบกพร่องของเขาก็คือว่า แม้ว่าผลงาน *The Spirit of Laws* ของเขาใช้หลักการของเดส์การ์ตกับประวัติศาสตร์ แต่ข้อความบางตอนของเขาบางครั้งขาดหลักทางตรรกวิทยา และคำให้จำกัดความของเขาคลายกับความจริงของวิชาเรขาคณิตที่ไม่ต้องพิสูจน์

โดยที่ผลงานมองเตสกีเยอจัดเป็นปรัชญาการเมืองมากกว่าเป็นประวัติศาสตร์ทีเดียว ทำให้เขามีอิทธิพลต่อนักทฤษฎีการเมืองเช่นเดียวกับนักประวัติศาสตร์ เช่น เจ แอล เดอโลม ผู้เขียน *Constitution of England* และ อาดัม เฟอ์กูสัน ผู้เขียน *History of Civil Society* ส่วนนักประวัติศาสตร์ได้แก่ อาร์โนลด์ เฮอ์มานน, ลุดวิก เฮอเรน (ค.ศ. 1760-1842) และนักประวัติศาสตร์สก็อตชื่อ กิลเบิร์ต สจ๊วต (ค.ศ. 1742-1686)

วอลแตร์ (ค.ศ. 1697-1778)

เขาเป็นผู้หนึ่งที่วางรากฐานแก่นักประวัติศาสตร์กลุ่มเหตุผล เขาเน้นในเรื่องวิทยาศาสตร์ และเหตุผล ตลอดจนชื่นชมกับสถาบันของอังกฤษ เขามีชื่อเสียงในฐานะนักวิจารณ์งานประวัติศาสตร์ ชิ้นแรกของเขาซึ่งเขียนใน ค.ศ. 1731 คือ ชีวิตประวัติของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 12 แห่งสวีเดน วอลแตร์ไม่สู้จะเข้าใจในสถาบันของสวีเดนนัก งานชิ้นนี้มีความสำคัญในฐานะวรรณคดี และการบรรยายลักษณะของพระเจ้าชาร์ลส์ได้ดี งานชิ้นต่อมา คือ *The Age of Louis XIV* (ค.ศ. 1751) ฟิวเตอร์ วิจารณ์ว่าเป็นงานประวัติศาสตร์สมัยใหม่ชิ้นแรก วอลแตร์ไม่ได้ใช้วิธีเรียงลำดับตาม ค.ศ. แต่เขาเรียงเรื่องของเขาตามหัวข้อ เป็นงานเขียนที่ให้ภาพพจน์ทั้งหมดของฝรั่งเศส ตลอดจนเป็นงานที่แสดงว่าวอลแตร์มีความรู้และเป็นนักวิจารณ์ เขามีได้เป็นผู้หลงชาติ เขาชี้ให้เห็นถึงความดีและข้อบกพร่องของพระเจ้าหลุยส์อย่างชัดเจน โดยประณามพระองค์นำประเทศเข้าสู่สงครามบ่อยครั้ง แต่ก็ยกย่องความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมในสมัยนี้ ในแง่วรรณคดี

งานชิ้นนี้เป็นผลงานชิ้นเยี่ยมข้อบกพร่องของเขาคือ วอลแตร์มิได้เชื่อมยุคของพระเจ้าหลุยส์กับการพัฒนาของยุโรป

งานของเขาอีกชิ้น คือ Essay on The Manners and Spirit of The Nations (ค.ศ. 1756) จัดเป็นประวัติศาสตร์สากล แต่วอลแตร์มีความรู้ไม่พอเพียงและมีการละเลยข้อเท็จจริงบางอย่างที่ควรกล่าวถึง อย่างไรก็ตามก็เป็นก้าวใหม่ของงานเขียนประวัติศาสตร์ โดยเป็นการวางรากฐานประวัติศาสตร์อารยธรรมสมัยใหม่ มีการเขียนถึงชาวตะวันออก มุสลิม และให้ความสำคัญของประวัติศาสตร์การเมืองเท่าเทียมกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและประวัติศาสตร์สังคม

วอลแตร์ไม่ได้เน้นเรื่องท้องถิ่น หรือเน้นเฉพาะยุโรป หรือไม่ได้เน้นอารยธรรมโบราณอย่างเดี่ยว แต่เขาเขียนเกี่ยวกับมนุษย์ที่มีอารยธรรมอยู่ในขั้นต้น เขาทำลายแนวโน้มของนักประวัติศาสตร์มนุษย์นิยมที่ยกย่องแต่อารยธรรมคลาสสิก เขาวิจารณ์ศาสนาคริสต์ในสมัยกลาง ข้อบกพร่องของ Essay on The Manners and Spirit of the Nations คือ ขาดเอกภาพและความสมบูรณ์ การที่เขาเขียนถึงอารยธรรมตะวันออกนี้มิได้ต่อเนื่องกับเรื่องอื่น ๆ เขากล่าวถึงอารยธรรมคลาสสิกสั้นเกินไปไม่หมดความ

เมื่อเปรียบเทียบวอลแตร์และมองเตสกีเอแล้ว ความคิดบางอย่างของมองเตสกีเอก้าวหน้ากว่าของวอลแตร์ กล่าวคือวอลแตร์ยึดหลักอัจฉริยของชาติหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักการที่ไม่ได้วิเคราะห์ส่วนของมองเตสกีเออนั้นเขาพยายามชี้ให้เห็นว่าชาติหรือสถาบันเป็นผลจากพลังทางธรรมชาติ เขาเป็นคนแรกที่กล่าวว่าการตัดสินใจของสังคมใดนั้น จะต้องพิจารณาว่าสถาบันของสังคมนั้นปรับตัวให้เข้ากับประชาชนอย่างไร นอกจากนี้วอลแตร์พูดถึงเรื่องเศรษฐกิจในแง่ที่เกี่ยวกับการเมืองเท่านั้น ส่วนมองเตสกีเอได้นำอิทธิพลของกิจการค้าและการคลังที่มีต่อรัฐจากกล่าวได้ว่ามองเตสกีเอและกลุ่มที่ได้อิทธิพลจากเขาเป็นกลุ่มที่ได้อิทธิพลจากการปฏิวัติทางการค้า

อังกฤษ

ฮูม (ค.ศ. 1711-1776)

ฮูมเป็นนักประวัติศาสตร์อังกฤษที่เป็นที่นิยมและมีอิทธิพลมากในศตวรรษที่ 18 และแม้แต่ในศตวรรษที่ 19 เขามีเชื้อสายสกอต และสนใจในปรัชญา งานเขียนชิ้นแรก คือ Treatise of Human Nature ค.ศ. 1739 เขาปรับปรุงปรัชญาของจอห์น ลอค ให้ดีขึ้น งานชิ้นที่ 2 ของเขา คือ

History of England from the Invasion of Julius Caesar to the Revolution of 1688 (ค.ศ. 1754-1762) 3 ปีหลังจากที่วอลแตร์เขียน Age of Louis XIV งานทั้ง 2 มีความคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือเป็นงานที่เขียนโดยใช้หลักเหตุผล โดยเฉพาะของฮูมเขาเป็นนักปรัชญาด้วยทำให้เขาสงสัยได้ลึกซึ้งกว่าของวอลแตร์ งานเขียนของเขานี้เขาใช้หลักปรัชญาใน Treatise of Human Nature การถือว่าฮูมอยู่กลุ่มของวอลแตร์นั้นทำให้ฮูมไม่พอใจ ฮูมมีพอใจที่ถูกเรียกว่าเป็นลูกศิษย์ของวอลแตร์ เขายืนยันว่าหนังสือของเขาเสร็จก่อนหนังสือของวอลแตร์ ใน ค.ศ. 1764 วอลแตร์เขียนว่าเขาชอบงานทางปรัชญาของฮูมมากกว่างานทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามก็ดีฮูมมิได้ตั้งใจลอกเลียนแบบของวอลแตร์⁵ สาเหตุที่เหมือนกันเนื่องจากทั้ง 2 คนต่างได้รับอิทธิพลความคิดยุครู้แจ้งคล้าย ๆ กัน

ฮูมเขียนในสไต์ล้ง่าย ๆ ตรงไปตรงมา เนื้อหาเน้นทางประวัติศาสตร์การเมืองซึ่งเรียงตามลำดับราชวงศ์และการสืบสันตติวงศ์ เขาเขียนเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจบ้างแต่ขาดความสัมพันธ์กัน ฮูมมีความเห็นว่าศาสนจักรแห่งอังกฤษเป็นทางสายกลางระหว่างความสุดขั้วของฝ่ายคาทอลิกและฝ่ายโปรเตสแตนต์ เขาเกลียดศาสนาเมื่อศาสนาเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความยุ่งเหยิงในสังคม ฮูมมีความเข้าใจในเรื่องรัฐธรรมนูญและการเมืองดีกว่าปัญหาทางเทววิทยา ความลำเอียงของเขาอยู่ที่เขาพอใจรัฐบาลที่ปกครองอยู่แล้ว เขาเกลียดทั้งการปกครองแบบเผด็จการและการปฏิวัติ เขาถือว่ารัฐบาลที่เกิดจากกฎหมายเป็นลักษณะของประวัติศาสตร์อังกฤษ กลุ่มพรรควิก พรรคการเมืองในแนวทางเสรีนิยม ถือว่าฮูมเป็นพวกอนุรักษนิยม ส่วนกลุ่มอนุรักษนิยมถือฮูมเป็นพวกวิก ซึ่งฮูมอ้างว่าเนื่องจากเขาถกเถียงปัญหารัฐธรรมนูญในศตวรรษที่ 17 อย่างเป็นกลาง

ฮูมสนใจในสาเหตุและผลของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เขาถือว่าประวัติศาสตร์ คือบันทึกของความคิดและการพัฒนาทางปัญญาของมนุษยชาติ เขาคัดค้านการตีความหมายที่เน้นในเรื่องวัตถุ เขากล่าวว่า อากาศและสิ่งแวดล้อมอาจมีอิทธิพลต่อร่างกายของมนุษย์ แต่ไม่ใช่มีต่อจิตใจ ฮูมนั้นได้อิทธิพลจากหลักปรัชญาของเขา เขาจึงเชื่อในความเหมือนกันของธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเหมือนกันทุกเวลาและทุกสถานที่ ทำให้เขาละเลยเกี่ยวกับแรงผลักดันและเงื่อนไขที่อยู่เบื้องหลังการกระทำบางอย่าง

ฮูมมีความใกล้เคียงกับมองเตสกีเยอมากกว่าวอลแตร์ เนื่องจากฮูมเข้าใจพลังและบทบาทของอำนาจ ปัจจัยของความไม่มีเหตุผลในกำเนิดของศาสนาและรัฐบาล นอกจาก

⁵ Barnes, *A History of Historical Writing*, p.155.

นี้ประวัติศาสตร์ของฮูมเป็นประวัติศาสตร์การเมืองแห่งชาติมากกว่าเป็นประวัติศาสตร์อารยธรรม อย่างไรก็ตาม ฮูมมิได้รวบรวมหลักฐานของเขาอย่างกว้างขวางเช่นของวอลเตอร์ฮูมอ่านเฉพาะพงศาวดารและประวัติศาสตร์ที่เขาสามารถใช้ได้โดยไม่ลำบากนัก งานของเขาบางตอนขาดระเบียบไม่ได้เรียบเรียงตามหลักตรรกวิทยา ดังนั้น ข้อบกพร่องของฮูมอยู่ที่เขาละเลยหลักฐานบางอย่างที่จำเป็นต้องศึกษา แม้เขาพยายามเป็นกลาง แต่เขาเลือกข้อเท็จจริงที่เข้ากับความคิดดั้งเดิมของเขา ดังนั้นเขาจึงเขียนอย่างลำเอียง นอกจากนี้คือความเกียจคร้านของเขาทำให้เขาไม่ศึกษาค้นคว้าให้มากขึ้นหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างละเอียด ข้อเท็จจริงเหล่านี้ทำให้ชาวอังกฤษวิจารณ์เขา และในปีแรกที่หนังสือของเขาตีพิมพ์ในอังกฤษขายได้เพียง 45 เล่ม แต่ในยุโรปนั้นขายดีมาก

แม้ว่างานของเขามีข้อบกพร่องดังกล่าว แต่เขาก็เป็นนักประวัติศาสตร์คนแรกที่พยายามที่จะเปลี่ยนรูปแบบการเขียนประวัติศาสตร์มิให้เป็นเฉพาะเป็นพงศาวดารของสงครามและเรื่องราวของกษัตริย์ เขาเห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ในสังคม ค่านิยมทางศีลธรรม วรรณคดีและศิลปะ ความดีเด่นของเขาในฐานะนักประวัติศาสตร์อยู่ที่เขาเป็นคนแรกเห็นความสำคัญของสาเหตุ ในประวัติศาสตร์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

กิบบอน (ค.ศ.) 1737-1794)

เขต่างจากนักประวัติศาสตร์กลุ่มเหตุผลอื่น ๆ ในข้อที่เขาตระเตรียมจะเป็นนักประวัติศาสตร์ตั้งอยู่ในวัยเยาว์ กิบบอนสนใจในประวัติศาสตร์ตะวันออก เช่นประวัติศาสตร์ของเปอร์เซีย มุสลิม และไบแซนไทน์ ต่อมาเขาศึกษาในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดเขาไม่สนใจในวินัยของมหาวิทยาลัย จึงศึกษาอยู่เพียง 14 เดือนแล้วก็ลาออก และประมาณว่า 14 เดือนในมหาวิทยาลัยนี้เป็น 14 เดือนที่สูญเปล่าที่สุดในชีวิตของเขา ต่อมาเขาไปศึกษาที่โลซานน์ มีครูชื่อ ปาวิลเลียด เป็นพระในสำนักคาลวิน สอนกิบบอนโดยใช้ภาษาฝรั่งเศส ทำให้เขามีโอกาสศึกษางานเขียนของนักคิดของฝรั่งเศส เช่นปาสคาล และมองเตสกีเออ เขายังเดินทางไปปารีสพบปะกับกลุ่มนักปราชญ์ เช่นเดเคโร เป็นต้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1764 เขาเดินทางไปโรมทำให้เขาสนใจในประวัติศาสตร์โรมัน

“It was at Rome, on the 15th of October, 1764, as I sat Musing Amidst the Ruins of the Capital, While the Bare - Footed Fryars Were Singing Vespers in the Temple of Jupiter, That the idea of Writing the Decline and Fall of the City First Started to my Mind”

⁶ Quoted in Fitzsimons, *The Development of Historiography*, p.157

กิบบอนเขียน History of the Decline and Fall of the Roman Empire (ค.ศ. 1776-1788) เฉพาะชุดแรกเขาเขียนใหม่ถึง 3 ครั้งพิมพ์ใน ค.ศ. 1776 เขาได้อิทธิพลจากนักประวัติศาสตร์สำคัญของโรม เดวิด ฮูม วิธีใช้เหตุผลของจอห์น ลอค ใน Essay on Human Understanding และมองเตสกีเออ งานของกิบบอนมี 6 ชุด 4 ชุดแรกครอบคลุมเวลา 500 ปี ชุด 5-6 ครอบคลุมถึง 10 ศตวรรษ ทำให้เห็นความไม่สมดุลอย่างชัดเจน

กิบบอนอ้างว่า เขาได้ค้นคว้าหลักฐานขั้นต้นที่ตีพิมพ์ทั้งหมด ครั้นแล้วเขาเรียงเรื่องต่าง ๆ อย่างมีระบบ กิบบอนตัดสินบุคคลในประวัติศาสตร์ของเขาในแง่ที่ว่าได้นำความสุขมาสู่มนุษยชาติหรือไม่ ซึ่งเขารู้สึกว่าส่วนใหญ่มิได้นำความสุขมาสู่มนุษยชาติ กิบบอนถือว่าวีรบุรุษและผู้นำสำคัญ เป็นพลังสำคัญในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ กิบบอนนิยมรัฐที่ปกครองเน้นเสรีภาพส่วนบุคคล และแต่ละรัฐแข่งขันกัน (เช่นกรีก) กิบบอนเกลียดชังจักรวรรดิที่ปกครองแบบเผด็จการ กิบบอนถือว่าความเสื่อมของโรมเป็นความหายนะใหญ่หลวงของโลก ทั้ง ๆ ที่เขาเขียนไว้มาก แต่เขามีได้วิเคราะห์สาเหตุความเสื่อมของโรม กิบบอนได้พูดถึงสาเหตุการเสื่อมซึ่งผู้อื่นพูดไว้แล้ว แต่เขามีได้นำมาวิเคราะห์แต่อย่างไร เขากล่าวว่าจักรวรรดิโรมันใหญ่เกินไป แต่เขามีได้กล่าวอธิบายว่าใหญ่อย่างไร

จุดเด่นของงานของเขายู่ที่ตอนที่เกี่ยวกับกำเนิดของศาสนาคริสต์ที่เขาศึกษามาอย่างดี และมีประสบการณ์เอง เขาเคยเป็นโปรเตสแตนต์ คาทอลิก และเป็นพวกดีอิส⁷ เขาเขียน Decline and Fall เมื่อเขาเป็นพวกดีอิส เขาจึงมีได้โจมตีศาสนาคริสต์อย่างรุนแรง เขาวิจารณ์ศาสนาในลักษณะเป็นกลาง กิบบอนเขียนเกี่ยวกับกำเนิดศาสนาอิสลามแต่เขามีได้ให้ความสำคัญแก่ประวัติศาสตร์สงครามครูเสดซึ่งมีความสำคัญมาก เขาเขียนเรื่องครูเสดเพียง 100 หน้า ซึ่งเขาคงจะเขียนเรื่องนี้เป็น 1 ชุดต่างหาก

เขาประมาณประวัติศาสตร์ในสมัยไบแซนทีนว่าเป็นเรื่องราวของความอ่อนแอและความทุกข์ยาก นอกจากนี้ความรู้ภาษากรีกในสมัยไบแซนทีนของเขาก็ไม่ดีนักทำให้ไม่สามารถอ่านหลักฐานต่าง ๆ ได้ดี ถึงแม้ว่ากิบบอนถูกประมาณที่เขามีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไบแซนทีนน้อยมากแต่ก็ควรจะยกย่องเขาในแง่เขาพยายามเขียนประวัติศาสตร์ตอนนี้

⁷ มาจากภาษาละติน Deus = พระเจ้าเป็นศาสนาเกี่ยวกับพระเจ้า ทฤษฎีนี้เริ่มในศตวรรษที่ 17 พวกที่นับถือพระเจ้าต้องการตั้งศาสนาแห่งเหตุผล โดยมีหลักเบื้องต้นที่ทุกคนนับถือได้ หลักการสำคัญของพวกที่นับถือพระเจ้าคือความหมายของพระเจ้าความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้าและจักรวาล พระเจ้านั้นมีจริงโดยวิธีพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์

ความดีของงานของเขายู่ที่ 4 ชุดแรก ซึ่งมีความเที่ยงแท้แน่นอนและแสดงว่าเขามีความรู้ดี จุดเด่นของเขายู่ที่สไตร์การเขียนและการรวบรวมเรื่อง ตลอดจนข้อเท็จจริงที่แน่นอน กับบอแนเชื่อว่านักประวัติศาสตร์ควรจะเป็นผู้เก่งทางภาษา มิใช่ผู้เก่งทางการค้นคว้า เขาไม่สนใจหลักฐานต้นฉบับ แต่เขาจะใช้หลักฐานที่มีการจัดพิมพ์ที่เขาพอจะหาได้เท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ดีเขาสันนิษฐานผู้อ่านศึกษาจากหลักฐานต้นฉบับในงานเขียนของเขา เขาให้ความสนใจแก่เรื่องการเมือง การทหาร ไม่สนใจเรื่องทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเท่าไรนัก เขาจึงเป็นนักประวัติศาสตร์หัวแคบ

งานของเขาเป็นงานชิ้นเยี่ยมของโลกชิ้นหนึ่ง เท่าเทียมกับงานเขียนของริงเก ที่ชื่อ Ecclesiastical and Political History of The Popes During The Sixteenth and Seventeenth Centuries แต่ระยะเวลาที่ริงเกเขียนมีเพียง 200 ปี ในขณะที่ของกิบบอนมีถึง 1400 ปี กล่าวได้ว่าไม่มีนักประวัติศาสตร์รุ่นก่อนเขาที่จะตระหนักถึงความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์เท่าเทียมกับกิบบอน มีการแปลงานของเขาเป็นภาษาฝรั่งเศส เยอรมันและอิตาลี

อิตาลี

เกียมบาติสตา วิโก (ค.ศ. 1668-1774)

เมื่อศึกษาในมหาวิทยาลัย เขาสนใจในปรัชญาสกอลาสติคของสมัยกลาง ประวัติศาสตร์ และวรรณคดี วิโกชื่นชมในเพลโตและตาซิตุส เนื่องจากเพลโตบรรยายถึงมนุษย์ในอุดมคติ ส่วนตาซิตุสบรรยายมนุษย์ที่เป็นจริง ค.ศ. 1697 เขาได้เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมิลาน วิโกเขียน The Principles of a New Science of The Nature of Nations (พิมพ์ปี ค.ศ. 1725) เรียกย่อ ๆ ว่า New Science งานเขียนของเขานี้มีผู้ไม่เข้าใจและไม่เป็นที่ยอมรับทั่วไปในยุโรป แม้แต่ในอิตาลี จนกระทั่งมีเชอเล แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1827

แม้ว่าวิโกเป็นนักคิดที่มีความคิดริเริ่ม แต่เขามีอิทธิพลต่อคนร่วมสมัยน้อยมาก ในศตวรรษที่ 18 มีนักคิดเพียงคนเดียวที่ศึกษางานของวิโก เขาชื่อเฮอ์เดอร์ โดยศึกษางานของวิโกประมาณ ค.ศ. 1797⁸ เหตุที่นักคิดในรุ่นหลังละเลยงานของวิโก เนื่องจากเขาใช้ภาษาคลุมเครือ นอกจากนี้วิโกปฏิเสธปรัชญาแบบเดส์การ์ต ทำให้กลุ่มเหตุผลปฏิเสธงานของเขา ความคิดของวิโกก้าวล่วงหน้ากว่าสมัยของเขา ความคิดของเขามีอิทธิพลต่อนักประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 19

⁸ โยฮันน์ ก็อดฟรีด เฮอ์เดอร์ (ค.ศ. 1744–1803) เขียน Philosophy of the History of Humanity เขาโจมตีการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นความสำคัญของจีน เขาถือว่าจีนและอินเดียไม่มีความก้าวหน้าทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นอารยธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนยุโรปนั้นอยู่ในสภาพตรงกันข้าม

ปรัชญาของวิโกเป็นปรัชญาของความก้าวหน้า ความก้าวหน้าของมนุษย์มิได้เกิดเป็นเส้นตรง แต่เป็นรูปขดเป็นวง ซึ่งการพัฒนานี้จะไม่กลับไปสู่จุดตั้งต้น แต่จะพัฒนาสูงขึ้นกว่าวงเก่า⁹ ดังนั้นประวัติศาสตร์จะไม่ซ้ำรอยเดิม ประวัติศาสตร์จะสร้างสิ่งใหม่เสมอผู้ศึกษาจึงไม่อาจทำนายอนาคตได้¹⁰

วิโกเขียนและให้ความหมายแก่ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคคลาสสิก ในการศึกษาภาษา ตำนาน บทกวี กฎหมายในยุคแรกนี้เขาใช้วิธีการเปรียบเทียบและวิเคราะห์วิวัฒนาการของภาษาดำเนินเหล่านี้ แล้วสรุปออกมาเป็นสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและการพัฒนาทางปัญญาของมนุษย์ในยุคแรก ๆ วิโกมีความเห็นว่าอารยธรรมคริสเตียน¹¹ จะพัฒนาเป็น 3 ชั้น

1. ยุคพระเจ้า หลังจากน้ำท่วมครั้งใหญ่มาเป็นเวลาสองศตวรรษ มนุษย์ที่ดุร้ายก็เริ่มมีศาสนาเนื่องจากความกลัวธรรมชาติ เศรษฐกิจเป็นการเกษตรกรรม สถาบันที่มั่นคงที่สุดคือสถาบันครอบครัว ผู้ปกครองเป็นทั้งพระและบิดา มนุษย์ติดต่อกันโดยใช้ภาษาง่าย ๆ

2. ยุควีรบุรุษ การปกครองเป็นแบบอภิชนาธิปไตย (ซึ่งเขาใช้คิลิสเป็นสัญลักษณ์) ประชาชนในยุคพระเจ้ากลายเป็นพวกชนชั้นเพลเบียน ชนชั้นปกครองหรือชนชั้นวีรบุรุษมักถือว่าตนสืบเชื้อสายจากพระเจ้า ส่วนเพลเบียนมีกำเนิดต่ำกว่า

3. ยุคมนุษย์ได้แก่ ยุคของเอเธนส์ในสมัยเพริคลีส จักรวรรดิโรมัน มีการใช้ภาษาพูด ทางการเมืองเป็นยุคมีเสรีภาพทางการเมือง การปกครองเป็นแบบกษัตริย์หรือประชาธิปไตย

อย่างไรก็ดีตามกฎเกี่ยวกับความต้องการอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์มีอยู่ว่า มนุษย์แต่แรกเริ่มมีความต้องการแต่สิ่งจำเป็น ต่อมาก็สิ่งที่มีประโยชน์ แล้วก็ต้องความสบาย เมื่อได้รับความสบายก็ต้องความเพลิดเพลิน ในที่สุดก็ต้องความฟุ่มเฟือยและความฟุ่มเฟือยอย่างบ้าคลั่ง ทำให้มนุษย์เลวลงจึงเกิดยุคพระเจ้าอีก (ยุคกลางตอนต้น) กษัตริย์ กฎหมาย ฯลฯ อยู่ภายใต้กฎของพระเจ้า ความแตกต่างระหว่างยุคพระเจ้ายุคแรกกับยุคพระเจ้าในสมัยกลางก็คือ ศาสนาคริสต์แทนที่ศาสนาอื่น ยุคพิวตัลตั้งแต่ศตวรรษที่ 10-14 วิโกไปเปรียบกับยุควีรบุรุษในสมัยโรมตอนต้นและกรีซยุคมนุษย์สมัยใหม่ก็คือการเปลี่ยนแปลงจากลัทธิพิวตัล แล้วมีอาณาจักรที่กษัตริย์ปกครองหรือปกครองโดยประชาชน ดังนั้น วิโกแตกต่างจากแนวการเขียนประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 18 อยู่คือ เขาถือว่าการกลับไปสู่ยุคป่าเถื่อนเป็นวิธีการที่ช่วยให้มนุษยชาติไม่ต้องทำลายตนเอง โดยกลับไปเคร่งศาสนาอีกครั้งหนึ่ง

⁹ Barnes, *A History of Historical Writing*, p.175.

¹⁰ Collingwood, *The Idea of History*, p.68.

¹¹ เขาไม่ได้รวมฮิบรูไว้ด้วย

วิโก ต่อต้านงานเขียนของเดส์การ์ต ที่กล่าวว่าโลกแห่งธรรมชาติเป็นสิ่งที่ศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ได้ วิโกถือว่าประวัติศาสตร์จะทำให้เป็นวิทยาศาสตร์ได้ เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างประชาชาติ ดังนั้นเขาควรจะได้ การศึกษาประวัติศาสตร์คือการหาจุดเริ่มต้นและวิวัฒนาการทางสังคมจัดเป็นความคิดใหม่ เนื่องจากเดิมเชื่อว่าวิวัฒนาการของสังคม เป็นแผนการของพระเจ้า สังคมและสถาบันนี้มนุษย์เป็นผู้สร้าง วิวัฒนาการของสังคมนี้เราก็สามารถหาข้อมูลเช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์

ในเรื่องหลักฐานนั้น วิโกถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างในอดีตของมนุษย์ที่หลงเหลืออยู่อาจใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ภาษา ภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความคิดและสังคมของมนุษย์ เช่น ภาษาของสังคมการเกษตร ก็จะมีร่องรอยของการให้ความสำคัญทางการเกษตร หรือการเปรียบเทียบโดยใช้พืชผล นอกจากนี้ก็คือ ตำนาน ซึ่งดูไร้สาระ แต่มนุษย์เป็นผู้สร้างตำนาน การที่มนุษย์สร้างอะไรต้องอาศัยประสบการณ์ จึงทำให้เราอาจทราบความคิดของมนุษย์ที่สร้างตำนานขึ้นมา เขายกตัวอย่างงานเขียนของโฮเมอร์ โดยเน้นว่าสิ่งที่โฮเมอร์เขียนคือชีวิตของมนุษย์ในสมัยนั้น กรีกสร้างพระเจ้าขึ้นมาเป็นสัญลักษณ์อะไรบางอย่าง เป็นการสะท้อนความต้องการของชาวกรีกในสมัยนั้น ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์จึงไม่ควรทิ้งตำนาน แต่ต้องมีวิธีการในการใช้ตำนานเป็นประโยชน์

วิโกกล่าวถึงความเข้าใจผิดในประวัติศาสตร์ เช่นโรมเจริญรุดตามกรีซ ญี่ปุ่นเจริญรุดตามจีน วิโกถือว่าผิด เขากล่าวว่าแต่ละชาติมีวิวัฒนาการเป็นของตนเอง การกล่าวว่าโรมไม่มีทางเจริญถ้าไม่ได้อิทธิพลจากกรีกนั้นไม่เป็นความจริง เขากล่าวว่าชาติที่ได้รับอิทธิพลต้องเจริญถึงขั้นหนึ่ง และมาเข้าใกล้อีกชาติที่เจริญจึงจะรับได้ และแม้ได้อิทธิพลจากชาตินั้น มันก็จะเจริญในแนวนั้นนั่นเอง เช่นเผ่าเยอรมันซึ่งยังด้อยทางอารยธรรมในขณะนั้น หากเข้ามาใกล้กับนครรัฐของกรีก ก็ไม่สามารถรับเหตุผลแบบกรีกได้ การที่โรมันรับอิทธิพลของกรีกเนื่องจากได้วิวัฒนาการมาแล้วจึงรับได้

นอกจากนี้ วิโกกล่าวว่านักประวัติศาสตร์จะต้องระมัดระวังในการที่ยกย่องยุคที่ตนศึกษา การที่ศึกษาอดีตมิใช่เพราะความสำเร็จแต่เพราะเป็นประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ทั่วไป ตลอดจนนักประวัติศาสตร์ต้องระมัดระวังในเรื่องชาตินิยม